

STÁT

stát = forma organizace lidské společnosti

- umožňuje přežití a zajišťuje soudržnost společnosti
- první státy vznikaly před více než 5000 lety
- dnes existuje na naší planetě kolem 200 států

funkce státu:

- vytváří právní normy, dohlíží na jejich dodržování a jejich nedodržování postihuje
- zabezpečuje mír, pořádek a bezpečí pro obyvatele
- dbá na blaho obyvatele = zajišťuje veřejné služby (zdravotnictví, školství, kultura, sociální oblast)

znaky státu:

- 1) **Státní území** = suchozemský prostor, plocha vnitřních a pobřežních vod, prostor pod zemí, vzdušný prostor
- 2) **Obyvatelstvo** = veškeré obyvatelstvo žijící na území státu (majorita i minority)
- 3) **Státní administrativní aparát** = orgány státní správy a samosprávy (parlament, vláda, soudy, policie, armáda, správa obcí a krajů,...)
- 4) **Státní suverenita** (svrchovanost) = nezávislost na moci jiného státu

dělení států:

A) podle toho, kdo rozhoduje o záležitostech státu

a) demokratické státy

- chrání lidská práva svobody
- občané se podílí na správě a řízení státu
- neexistuje zde cenzura = lidé mají volný přístup k informacím
- lidé mohou svobodně volit
- lidé nejsou pronásledováni za své názory

b) nedemokratické státy (diktatury, autokracie)

- potlačují lidská práva a svobody
- neomezeně v nich vládne určitá osoba (diktátor) nebo skupina osob (politická strana – např. KSČ)
- cenzura = lidé nemají svobodný přístup k informacím (stát kontroluje média)
- političtí vězni = lidé jsou za své názory vězněni
- lidé nemohou svobodně opustit zemi
- př. dříve SSSR, Československo (1948-1989), dnes Kuba, Severní Korea (KDR), Čína, Bělorusko

B) podle státního zřízení (podle toho, kdo stojí v čele státu)

a) teokracie

- panovník je pokládán za boha nebo zde vládnu církevní hodnostáři
- př. dříve starověký Egypt, Japonsko (až do r. 1945), dnes Vatikán

b) monarchie

- v čele stojí monarcha (král, císař, kníže, car,...)
- panovník vládne většinou doživotně a dědičně
- máme 2 typy monarchií:
  - 1) absolutistická
    - je historicky starší
    - vládce má ve svých rukách veškerou moc ve státě
  - 2) konstituční (ústavní)
    - je historicky mladší

- moc panovníka je omezena konstitucí (ústavou)
- panovník se dělí o moc s parlamentem, vládou, soudy
- dnes má panovník spíše reprezentativní funkci

c) republika

- pochází z latinského *res publica* = věc veřejná
- nejvyšším představitelem státu je prezident
- hlava státu je volena na určité období
- nejrozšířenější typ státu

C) podle vnitřního uspořádání

a) jednotné (unitární) státy

- tvoří jediný celek s jednou centrální vládou

b) federace

- státy se skládají z více samosprávných oblastí (zemí), které mají vlastní vládu
- těmto „zemským“ vládám je nadřazena centrální vláda v hlavním městě

c) konfederace

- volná sdružení samostatných států, které si uchovávají svou suverenitu